

Satu Hassi vihr ym.

Kirjallinen kysymys Kaunisvaaran ja Hannukaisen kaivosten yhteisvaikutusten selvittämisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Kysyimme syyskuussa 2017 hallitukselta (KK 383/2017 vp) Kolarin Hannukaisen kaivoksen lupaprosessista, erityisesti siitä, miten varmistetaan, että Hannukaisen kaivoksen lupaprosessissa otetaan huomioon ksantaattien ja metallien vesistövaikutukset, ja miten varmistetaan, ettei kaivokselle anneta sellaista ympäristölupaa, joka vaarantaa Tornion-Muonionjoen ainutlaatuiset kalakannat.

Toimme esille sen, että kaivoksen prosessivedet aiotaan laskea sivujoen kautta Tornion-Muonionjokeen, joka on erittäin arvokas lohi- ja meritaimenjoki. Tornionjoki on Euroopan pisin vapaana virtaava joki ja Itämeren ja koko maailman tärkeimpiä lohen lisääntymisjokia. Kaivoksen vaikutuspiirissä on myös osa Kuer- ja Äkäsjoen, joissa kutee äärimmäisen uhanalainen meritaimen. Erityisesti kaivoksella rikastuskemikaaleina käytettävät ksantaatit uhkaavat aiheuttaa riskin vesistöille, sillä ne voivat tappaa kaloja jo pieninä pitoisuuksina.

Sittemmin on käynyt ilmi, että samalle Tornion-Muonionjoen vesistöalueelle aiotaan avata myös toinen, samantyyppisiä päästöjä aiheuttava kaivos. Ruotsin puolella Norrbottenissa Pajalan Kaunisvaaran konkurssiin mennyt rautakaivos aiotaan avata jälleen heinäkuussa 2018. Kaunisvaaran tuotanto olisi huomattavasti suurempi, jopa 2,5-kertainen Hannukaisen kaivoksen suunniteltuun tuotantoon verrattuna.

Saamiemme tietojen mukaan Ruotsin ympäristöviranomaiset ovat todenneet, että Kaunisvaaran kaivoksen edellinen toiminnanharjoittaja ei ole hoitanut kaivoksen vesiasioita ympäristölupansa mukaisesti: esimerkiksi padot on rakennettu väärin ja selkeytysallas on liian pieni, ja on epäselvää, aikooko uusi toiminnanharjoittaja korjata asiat ennen kaivoksen uudelleen avaamista. Ruotsin ympäristöviranomainen on myös todennut, että jätevesiin liittyvät lupaehdot ovat olleet puutteelliset. Toiminnanharjoittaja suunnittelee kaivostoiminnan laajentamista myös uuteen, Stora Sahavaaran esiintymään. Esiintymän hyödyntämisessä aiotaan käyttää Hannukaisen kaivoksen tavoin kalakannoille myrkyllisiä ksantaatteja.

Vuonna 2014 Pöyry on tehnyt yhteisarvion Kaunisvaaran ja Hannukaisen kaivosten yhteisvaikutuksista Tornion-Muonionjokeen. Arvio on kuitenkin nykytiedon valossa riittämätön: siinä ei ole esimerkiksi otettu huomioon lainkaan ksantaatteja, jotka tutkimusten mukaan voivat aiheuttaa vakavan uhan joen kalakannoille, erityisesti talvella ja matalan virtaaman tilanteissa.

Kirjallinen kysymys KK 64/2018 vp

Suomi ja Ruotsi ovat rajajokisopimuksessa sitoutuneet Tornion-Muonionjoen luonnon ja kalakantojen suojeluun. Vesistöalue kuuluu myös suurimmaksi osaksi luonnon monimuotoisuutta suojelemaan Natura 2000 -ohjelmaan. Siksi näiden kahden kaivoksen yhdistettyjen ympäristö- ja kalastovaikutusten arviolle on pikainen tarve.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus aikoo taata, että Hannukaisen kaivoksen lupaprosessissa otetaan huomioon ruotsalaisen Kaunisvaaran kaivoksen päästöt, jotta arvokkaat Tornion-Muonionjoen kalakannat eivät vaarannu,

aikooko hallitus ryhtyä yhteistyössä Ruotsin viranomaisten kanssa toimiin kaivosten yhteisvaikutusten selvittämiseksi ja

millaisiin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, että Tornion-Muonionjoen vedenlaatu ja kalakannat pystytään tulevaisuudessa turvaamaan mahdollisen kaivostoiminnan vaikutuksilta ja että esimerkiksi ksantaattipäästöt eivät vahingoita vaelluskalakantoja?

Helsingissä 1.3.2018

Satu Hassi vihr
Hanna Halmeenpää vihr
Pertti Salolainen kok